MARMARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
CEZA HUKUKU GENEL HÜKÜMLER
PRATİK ÇALIŞMA-5
SORULAR
I. Eğitim (Tek) Final Sınavı (06.06.2012)

Olay

Bir şirkette muhasebecilik yapan (B), maaş ödemeleri için kendisine verilen para dolu çantadan bir miktar alır ve bu paranın bir kısmıyla elektrik faturasını öder. Ardından bir bankamatiğe giden (B), burada kendisinden yardım isteyen (P)'nin önceden üzerine zehirli sıvı madde sürdüğü kartı alır. Kartı aldıktan sonra kartın üstündeki zehirli madde vücuduna yayılan (B) bir süre sonra kendinden geçer. (P), (B)'nin cebinden cüzdanını alır, çantayı da almak istese de o sırada gelmekte olanları fark edince olay yerinden ayrılır. (B)'nin oğlu (A), arkadaşı (C)'nin tavsiyesiyle aynı gece, babası (B)'nin getirdiği çantada bulunan 20.000 TL'den yalnızca ihtiyacı olan 20 TL alır. Ertesi gün (C) ile buluşan (A)'ya (C) paranın yetersiz olduğunu söyler. Plan yapan iki arkadaş bir müzeden antika el yazması eseri almaya karar verirler. Bunun için kendilerine bakanlık müfettişi süsü veren üç arkadaş, müze görevlisi (M)'yi birtakım sözlerle ikna etmeye çalışsa da bu kişilerin durumundan şüphelenen (M) eserin kopyasını, orijinal olduğunu söyleyerek verir ve bu kişileri polise ihbar eder. (A) ve (C), ellerindeki el yazma eseri, bu tarz eserleri yurtdışına kaçıran (L) adındaki bir şahsa satarlar. Eserin sahte olduğunu gören (L), (A) ve (C)'yi yakalar ve bu kişilere silah çekerek derhal parayı geri vermelerini ister. Ancak (A) ve (C)'nin ağlaması üzerine acıyan (L) onları bırakır. (A) ve (C) de eserin sahte olduğunu bilmediklerini söyleyerek aldıkları parayı özür dileyip iade ederler. Bir lokantaya giren iki arkadaş yemek yedikten sonra ücretini ödemeden kaçmak isterlerse de lokanta sahibi (F) tarafından yakalanırlar ve yediklerinin bedeli olarak bütün gün boyunca bulaşıkları yıkamaları istenir. (A), yıkamak üzere aldığı tabakları yanlışlıkla düşürerek kırılmasına neden olur. Çok sinirlenen (L), bütün zararının karşılanacağına ilişkin (A) ve (C)'ye zorla boş bir senet imzalatır. (A)'nın kendi cebinden para aldığını anlayan babası (B), (A)'ya çok sinirlenir ve (A)'ya bir yumruk atar. Yumruğun etkisiyle (A)'nın gözü morarır ve gözlüğü de kırılır.

Soru: 1. Fail ve mağdurlarını göstererek (varsa hukuka uygunluk sebeplerini de belirterek) olaydaki suçları belirleyiniz. **2.** Olayda işlenen suçlarda daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli unsurları belirleyiniz. **3.** Teşebbüs derecesinde kalmış suçları gösteriniz. **4.** Suçların içtimaı durumunu belirtiniz. **5.** Suç ortaklığı (iştirak) durumunu inceleyiniz ve suç ortaklarının durumunu belirtiniz.

Cevap: 1- Suçların Tespiti

1.Fail (B) → suçtan zarar gören failin muhasebecilik yaptığı şirket→ güveni kötüye kullanma (m. 155),

2. Fail (P) → mağdur (B) → yağma (cebir karinesi, m.148/3)

3. Fail (A) → mağdur (B) → azmettiren (C), → hırsızlık (m. 141, m. 142, m. 145, m. 168),

4. Müşterek fail (A) ve (C) → mağdur (M)→ dolandırıcılık (m. 157, m. 158),

5. Fail (L) → suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu (m. 165),

6. Fail (L) → mağdur (A) ve (C) → kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (m. 109),

7. Müşterek fail (A) ve (C) → mağdur (F) → dolandırıcılık (m. 157, m. 158),

8. (A) → (F) → Mala zarar verme suçu sadece kasten işlenebileceğinden, olayda mala zarar verme suç oluşmaz,

9. Fail (L) → mağdur (A) ve (C) → yağma (senedin yağması) (m. 148, m. 149),

10. Fail (B) → mağdur (A) → kasten yaralama (m. 86),
11. Fail (B) → mağdur (A) → mala zarar verme (m. 151).

2- Nitelikli Haller

1. suçta, hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal (m. 155/2),

2. suçta, suçun silahla işlenmesi nitelikli hal (m. 149),

3. suçun gece vakti işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal, malın değerinin az olması daha az cezayı gerektiren nitelikli hal (m.145),

4. suçta kişinin kendisini kamu görevlisi olarak tanıtması nitelikli dolandırıcılık suçu (m. 158),

6. suçta failin suçu işlediği sırada silahla tehditte bulunması daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal, etkin pişmanlık hükümleri (m. 110),

9. suçta, suçun kişinin hukuki ilişkiye dayanan alacağını tahsil amacıyla işlenmesi daha az cezayı gerektiren nitelikli hal (m. 150),

10. suçta, kasten yaralama suçunun altsoya karşı işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal (m.86/3).

3- Teşebbüs

4. suçta hileli davranışlara başvurulmuş olmasına karşın mağdur (M)'nin aldanmaması nedeniyle suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.

7. suçta yarar sağlanamadığından dolandırıcılık suçu teşebbüs aşamasında kalmıştır.

4- İçtima

6. suçta aynı neviden fikri içtima (m. 43/2) hükümleri uygulanır.

10. ve 11. suçlar arasında farklı neviden fikri içtima (m. 44) ilişkisi bulunur. Buna göre fail en ağır cezayı gerektiren kasten yaralama suçundan cezalandırılır, mala zarar verme suçundan faile ayrıca ceza verilmez.

5- İştirak

3. suçta fail (A)'yı azmettiren (C)'dir.

4. ve 7. suçta (A) ve (C) müşterek faildir.

6- Kusurluluğu Etkileyen Haller

11. suçta, fail hırsızlık suçunun mağduru olması nedeniyle hiddetlenerek (A)'ya yumruk attığından haksız tahrik hükümleri uygulanır.

7- Unsurların Dışında Kalan Bir Hal olarak Şahsi Cezasızlık Sebebi

3. suçta, hırsızlık suçunun üstsoyun zararına olarak işlenmesi şahsi cezasızlık sebebidir (m. 167).

Metin Soruları

1- Aşağıdaki kavramları örnek vererek açıklayınız.

a) İadede ihtisas (özellik) ilkesi: Suçlu iadesi gerçekleştikten sonra, iade edilen kişi yalnızca iade kararına dayanak teşkil eden suçlardan dolayı yargılanabilir veya iade kararında geçen mahkumiyet hükmünde yer alan ceza infaz edilebilir. Dolayısıyla şahıs iade edildikten sonra (iade kararından önce işlenen) başka bir suçunun veya mahkumiyetinin bulunduğu anlaşılırsa bu suç nedeniyle iade edilen

devlette yargılama yapılamaz veya mahkumiyet hükmü infaz edilemez. Bu prensibe "iadede özellik (hususilik) kuralı" denilmektedir. Örneğin, yağma suçuna ilişkin bir mahkumiyetten dolayı iade edilen kişi, iade edildiği ülkede mala zarar verme suçundan yargılanamaz.

b) Koruma prensibi: Yurtdışında, Türkiye'nin güvenliğine veya zararına bir suç işlendiğinde bu fiilin Türkiye'de yargılanması sürecinde "Yabancı kanunun göz önünde bulundurulması" başlıklı TCK m. 19 uygulama alanı bulmaz. Buna ilişkin prensibe ise koruma prensibi adı verilir.

c) Süreli tekerrür-süresiz tekerrür: Tekerrür hükümlerinin uygulanması için ikinci suçun; önceki kesinleşmiş mahkumiyet kararından veya bu mahkumiyetin gereği cezanın tamamen çekilmesinden sonra belirli bir zaman dilimi içinde işlenmiş olması aranıyorsa süreli, böyle bir süre zarfında işlenme şartı aranmıyorsa süresiz tekerrür söz konusu olur. Süresiz tekerrür sistemi kabul edildiğinde, ikinci suç, ilk suçtan ne kadar zaman sonra işlenirse işlensin, tekerrüre ilişkin hükümler dikkate alınır.

d) Objektif cezalandırılabilme şartı: Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun işlenmesinden önce, suçun işlenmesi sırasında veya suç bütün unsurları ile gerçekleştikten sonra söz konusu olabilen ve esasen gerçekleşmediği takdirde kişinin haksızlık ve suç teşkil eden eyleminden cezalandırılmasını engelleyen şartlardır. Örneğin, TCK'nın 161 inci maddesinde yer alan hileli iflas suçunda, "iflasa karar verilmiş olma" objektif cezalandırılabilme şartıdır.

e) Aynı neviden fikri içtima: Failin tek bir hareketle aynı suçu birden fazla kişiye karşı işlemesi durumunda aynı neviden fikri içtima (m.43/2) söz konusu olur. Aynı neviden fikri içtima halinde mağdur sayısı kadar değil; tek bir suçun cezası artırılarak verilir. Örneğin tek bir sövme hareketiyle birden fazla kişiye karşı hakaret suçunun işlenmesi durumunda aynı neviden fikri içtima hali mevcuttur.

2- a) Zaruret halinin hukuki niteliği nedir? Açıklayınız **b)** Zaruret halinde kişinin "tehlikeye bilerek sebebiyet vermemesi" koşulundan ne anlaşılır? Yazınız. **c)** Zaruret hali ile meşru savunma arasındaki farkları yazınız.

Cevap: a) 5237 sayılı TCK'da zorunluluk hali ismiyle düzenlenen zaruret hali, TCK'nın 25 inci maddesinin 2 nci fıkrasında; "*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez*" şeklinde düzenlenmiştir. Zorunluluk hali, TCK'da kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olarak düzenlenmiştir.

b) "Tehlikeye bilerek sebebiyet vermeme" ibaresinden, tehlikeyi ortaya çıkaran fiilin kasten (doğrudan veya olası kastla) işlenmemiş olması anlaşılmalıdır. Şu halde, tehlike kasten meydana getirilmişse zorunluluk hali söz konusu olmaz. Buna karşılık tehlike taksirli hareket neticesinde ortaya çıkmışsa zaruret halinin bulunduğu kabul edilir. Tehlikeye bilinçli taksirle işlenen bir fiille sebebiyet verilmesi halinde fail, tehlikeyi öngörmüş olacağından, tehlikeye bilerek sebebiyet verdiği ve bu nedenle de zorunluluk halinden yararlanamayacağı kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle

tehlikeye bilerek sebebiyet verme kapsamına, failin tehlikeyi öngördüğü haller de dahil edilmelidir.

c) -Meşru savunma bir hukuka uygunluk sebebi iken, zorunluluk hali kusurluluğu ortadan kaldıran bir haldir.

-Meşru savunma, saldırgana karşı yapıldığı halde; zaruret halinde, korunmak gayesiyle icra edilen hareketler tehlikeye sebebiyet verme bakımından ilgisi olmayan, tamamen masum üçüncü bir şahsa yöneliktir.

-Meşru savunma haksız saldırı, cezalandırılabilir olsun olmasın, insandan kaynaklanmaktadır. Zaruret halinde ise, tehlike insan hareketinden meydana gelebileceği gibi, bir doğa olayı veya hayvan hareketinden de kaynaklanabilir.

-Meşru savunmada, savunmada bulunabilmek için kusursuz olmak gerekmez. Diğer bir deyişle kusurlu hareket eden de kural olarak kendini savunabilir. Buna karşılık zaruret halinde meydana gelen tehlikeye bilerek sebebiyet verilmemiş olması gerekir. Tehlikeye bilerek sebebiyet veren zaruret halinden faydalanamaz.

-Zorunluluk halinde zarar gören masum üçüncü şahsa hakkaniyete dayanan bir tazminat ödeme yükümlülüğü varken (BK. m. 64/2) meşru müdafaada böyle bir husus söz konusu değildir. Bu sebepten TCK'da birincisi "kusurluluğu ortadan kaldıran hal", ikincisi "hukuka uygunluk sebebi" olarak düzenlenmiştir.

-Meşru savunma hukuka uygunluk sebebi olduğundan, sınırın aşılması halinde TCK'nın 27 nci maddesinin 1 inci fıkrasının tatbiki mümkün iken; zorunluluk hali kusurluluğu kaldıran bir hal olduğundan, sınırın aşılması durumunda bu maddenin uygulanma imkanı bulunmamaktadır.

3- a) Kısa süreli hapis cezası nedir? Yazınız. **b)** Kısa süreli hapis cezası seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilen kişi, para cezasını ödemezse ne olur? Açıklayınız. **c)** Hukukumuzda uzun süreli hapis cezasının seçenek yaptırım olarak adli para cezasına çevrilmesi mümkün müdür? Açıklayınız.

Cevap: a) Bir yıl veya daha az süreli hapis cezalarına kısa süreli hapis cezası adı verilir. Hapis cezasının kısa süreli olup olmadığının belirlenmesinde suç tipinde gösterilen soyut ceza değil, yargılama sonunda TCK'nın 61. maddesindeki hükmüne göre bireyselleştirilerek hükmedilen somut ceza esas alınır.

b) TCK m. 50/6'ya göre, *"Hüküm kesinleştikten sonra Cumhuriyet savcılığınca yapılan tebligata rağmen otuz gün içinde seçenek tedbirin gereklerinin yerine getirilmesine başlanmaması veya başlanıp da devam edilmemesi halinde, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir."* Dolayısıyla, cezanın adli para cezasına çevrilmesi ve kişinin bunu ödememesi durumunda, hükmü veren mahkeme kısa süreli hapis cezasının tamamen veya kısmen infazına karar verir ve bu karar derhal infaz edilir.

c) Kural olarak yalnızca kısa süreli hapis cezaları adli para cezasına ya da seçenek yaptırıma çevrilebilir; uzun süreli hapis cezaları çevrilemez. Uzun süreli hapis cezaları seçenek yaptırım olarak erteleme veya şartlı salıvermeye konu olabilirler. İstisna olarak taksirli bir suçla ilgili olarak verilmiş hapis cezası uzun süreli de olsa adli para cezasına çevrilebilir, diğer seçenek yaptırımlara çevrilemez. Bilinçli taksirle işlenmiş suçlar bakımından bu istisna geçerli değildir.